

Omkoopning tijdens de gemeentelijke verkiezingen van 1878 in Begijnendijk

Transcriptie van de onderzoekstukken door (+) Rik Wouters

Schikking en samenvattende tabel door Wim Van Rompuy

Brief van Jozef Medard De Haes, molenaar te Begijnendijk

Mijnheer de minister van Justitie

Ik heb de eer u kennis te geven van daden van kiesomkoopning in deze gemeente, voorafgaande op de keus van 29 oktober 1878.

- **Jan Hendrik Dioos, gemeenteontvanger** Begijnendijk, gezworen opzichter der gasthuizen, heeft zich bij **Petrus Janssens** begeven om hem te dwingen zijn stem aan de klerikale partij te geven, onder bedreiging van het verlies van een deel grond door de huurder bebouwd en toebehorend aan de gasthuizen.
- Dat **burgemeester Jacobus Van Rompuy**, vergezeld van **Jan Cumps**, gezworen wachter van de heren August Vandeneynde van Aarschot, zich om dezelfde reden bij **Jan Aerts** heeft vervoegd.
- Dat **Karel Van Avondt, zoon van een gemeenteraadslid**, aan **Henrik Peeters** anderhalve ton bier (in geld) aangeboden heeft, zo hij voor de klerikale partij wilde stemmen.
- Dat **Pieter Goovaerts, voorzitter van het weldadigheidsbureel** dezer gemeente, vergezeld van zijn **zwager Jacobus Van Rompuy**, burgemeester, aan **August Vanderborght**, bareelwachter van de 'Grand Central', wonende te Aarschot, 50 fr. heeft aangeboden, zo deze hem beloofde van zich naar Brussel te doen vergezellen om er voornoemde som in ontvangst te nemen op de dag van de verkiezing om 12 uur.

Getuige: de **weduwe Geeraerts**, herbergierster te Aarschot en buurvrouw van **Vanderborght**.

Dit alles kan door getuigen bewezen worden.

Van alles is kennis gegeven aan de procureur des Konings te Leuven.

Samenvattend overzicht van alle aantijgingen:

- **rood**: de beschuldigen in de oorspronkelijke aanklacht van de molenaar;
- **oranje**: de extra beschuldigen die bij de verhoren opduiken;
- ~~doorstreept~~: de aanklachten die onwaar blijken te zijn.
- **blauw**: de benadeelden in de oorspronkelijke aanklacht van de molenaar;
- **groen**: de extra benadeelden die bij de verhoren opduiken;

<ul style="list-style-type: none"> • Pieter Janssens Herbergier "Stem katholiek voor behoud huur" 	<ul style="list-style-type: none"> • Jan Henri Dioos Gemeenteontvanger, opzichter gasthuizen
<ul style="list-style-type: none"> • Jan Aerts & Joanna Maria Hermans Herbergier "Niet stemmen voor behoud huur" 	<ul style="list-style-type: none"> • ~~Jacobus Van Rompuy~~ Burgemeester, landbouwer • Jean Cumps Bijzondere wachter weduwe Smits • Lambert Verstreken Schepen, politiebeambte, kandidaat
<ul style="list-style-type: none"> • Henri Peeters & Rosalia Opdebeeck Herbergier "Niet stemmen voor 1,5 ton bier" 	<ul style="list-style-type: none"> • Jan Karel Van Avondt Winkelier, verzekeringsagent, zoon gemeenteraadslid
<ul style="list-style-type: none"> • August Vanderborght Bareelwachter Aarschot "Niet stemmen voor 30 tot 50 frank" bij eerste kiezing 	<ul style="list-style-type: none"> • Pieter Goovaerts, zwager burgemeester Herbergier-winkelier Voorzitter weldadigheidsbureel • Jan Baptist Van Goethem Landbouwer, bakker • ~~Jacobus Van Rompuy~~ Burgemeester
<ul style="list-style-type: none"> • August Vanderborght Bareelwachter Aarschot "Biljet met vuil kruiske voor 40 frank" bij derde kiezing 	<ul style="list-style-type: none"> • Lambert Verstreken Schepen, politiebeambte, kandidaat • Vercammen, 2 bloedverwanten burgemeester
<ul style="list-style-type: none"> • Jan Baptist Dioos, broer Jan Henri Landbouwer-herbergier "Niet stemmen voor behoud land" 	<ul style="list-style-type: none"> • Jacobus Van Rompuy Burgemeester, landbouwer
<ul style="list-style-type: none"> • Guillaume Geeraerts Landbouwer-herbergier "Niet stemmen voor behoud land" 	<ul style="list-style-type: none"> • Jacobus Van Rompuy Burgemeester, landbouwer
<ul style="list-style-type: none"> • Jan Steurs Landbouwer-herbergier "Katholiek stemmen of proceskosten" 	<ul style="list-style-type: none"> • Jacobus Van Rompuy Burgemeester, landbouwer
<ul style="list-style-type: none"> • Antoon Aerts Landbouwer "Katholiek stemmen voor behoud land" 	<ul style="list-style-type: none"> • Jan Baptist Van Goethem Landbouwer, bakker

6/11/1878 – Rijkswacht Aarschot, ontleding van het verslag

ten laste van verschillende personen van de gemeente Begijnendijk, beticht van kiesomkoping bij middel van bedreigingen en beloften.

Ketelle Michaël en Devijlder Emiel,
op vraag van de procureur om inlichtingen te verzamelen.

- **Pieter Janssens**, 44 jaar, herbergier, geboren te Rotselaar, wonende Begijnendijk, verklaart dat op de dag voor de verkiezingen van 29 oktober, de genaamde **Jan Hendrik Dioos**, opzichter der gasthuizen te Begijnendijk, hem gezegd heeft dat, zo hij niet voor de katholieke partij zou stemmen, hij zou beroofd worden van het stuk land dat hij van de gasthuizen in huur heeft.
- **Rosalie Van Bael**, 34 jaar, huishoudster.
Aan **Jan Van Goethem** zou 30 fr. beloofd zijn indien hij er in toestemde om te gaan kiezen. De **burgemeester** heeft hem van de keuze gesproken, maar heeft hem niets beloofd zo hij voor de katholieke partij zou stemmen.
- **Pieter Goovaerts**, 47 jaar, winkelier, en **Jan Van Goethem**, 40 jaar, bakker, beiden geboren en wonende te Begijnendijk, hebben verklaard dat, terwijl ze bij **Rosalia Geeraerts** waren, op de Liersesteenweg bij Aarschot, de genaamde **August Vanderborght** hen gezegd heeft dat hij zoveel had van niet naar Begijnendijk te gaan kiezen als van er te gaan, en dat zij hem geantwoord hadden dat hij een goed gedacht had van er niet te komen en dusdoende van elkeen zou graag gezien worden; maar dat geen van hen beiden hem geld had beloofd opdat hij niet zou gaan kiezen.

Rosalia Geeraerts, 58 jaar, herbergierster, geboren en wonende te Aarschot, verklaart dat **August Vanderborght** bij haar thuis zegde dat hij 50 fr. zou krijgen indien hij naar Brussel wilde gaan, maar dat hij niet gezegd heeft wie hem die 50 fr. zou geven, noch de reden voor dewelke hij ze moest ontvangen. Zij verklaart verder dat zij niets weet van de bewerkstellingen en bedreigingen waarvan men gebruik zou gemaakt hebben ten einde de katholieke partij te Begijnendijk te doen zegepralen.

Willem Geeraerts, 70 jaar, bijzondere wachter, geboren en wonende te Begijnendijk, verklaart dat bovengenoemde Rosalia Geeraerts hem gezegd heeft dat **Pieter Goovaerts** bij haar in de herberg aan **August Vanderborght** gezegd had dat hij 40 fr. zou krijgen indien hij voor de katholieke partij wilde stemmen (twee laatsten zijn reeds genoemd !)

- **Hendrik Andries**, 45 jaar, landbouwer, geboren te Begijnendijk maar sinds kort te Betekom wonende, verklaart dat hij dit jaar nog te Begijnendijk heeft gestemd, dat niemand hem iets gegeven of beloofd heeft opdat hij voor de ene of de andere partij zou kiezen, en dat hij niets weet van de druk welke men op zekere kiezers zou uitgeoefend hebben.

Zaterdag, 23/11/1878 te 1 u. namiddag – Pro Justitia

Vrederechter Jozef Daels, in opdracht van onderzoeksrechter Leuven op 18/11/1878

JAN CUMPS / JAN HENRI DIOOS

- **Joannes Aerts**, 39 jaar, herbergier, Begijnendijk.
"De zondag van de kiezing in de namiddag is **Jan Cumps**, boswachter van Mijnheer Van den Eynde met **Jan Henri Dioos** thuis binnen gekomen. Cumps vroeg mij of ik mijn stem zou gegeven hebben aan **Verstrepen** of **Verstreken**. Ongeveer vier weken tevoren had de zoon van Cumps, wonende te Begijnendijk, vergezeld van **Lambert Verstreken**, aan mijn vrouw gezegd dat, in geval ik ging kiezen, ik mijn werk zou kwijt spelen en de bossen die ik in huur had, zou moeten laten liggen hebben."

Joanna Maria Heremans, 35 jaar, vrouw **Joannes Aerts**, herbergierster, Begijnendijk. Omtrent vier weken voor de keus, op een zondag, zijn **Cumps** van Begijnendijk en **Lambert Verstreken** bij ons binnengekomen. Cumps heeft mij achter geroepen en zei me: "Dat mijn man naar de kiezing niet mocht, want dat hij anders zijn werk zou kwijt geweest zijn, alsook de bossen die hij in huur heeft van de weduwe Smits. **J.B. Dioos** bevond zich die dag in mijn huis. Ik heb dit aanstonds aan mijn man gezegd, van toen hij thuis was.

- **Petrus Janssens**, 44 jaar, herbergier, Begijnendijk.
"De dag voor de keus is **Jan Henri Dioos** bij mij gekomen. Daar zittende heb ik gezegd: "Gij komt zeker om mijn plek af te nemen. Ik heb horen zeggen dat ik ze moest laten liggen. Hij heeft geantwoord: "Ja, daar kom ik voor. Ik heb het bevel van de heren van Aarschot. Ik zou het al van vrijdag moeten komen zeggen hebben maar als gij thuis blijft van de keus zal het ook wel zijn. Ik heb geantwoord: "Ik doe mijn goesting. Bij het weggaan heeft hij gezegd: "Dat moet gij weten".

Rosalia Van Bael, vrouw Jozef Bergen, 34 jaar, huishoudster, Begijnendijk.
"Ik heb aan **Petrus Janssens** horen vragen, sprekende tot **Dioos**, dat hij zeker kwam om hem te zeggen de plek te laten liggen. Dioos antwoordde: Ja, ik zou reeds vrijdag moeten komen hebben; ik heb het bevel van de heren van Aarschot". Ik heb van anders niets horen spreken."

De getuigen **Janssens** en **Van Bael** en verdachte **Dioos**, in tegenwoordigheid gesteld, volhardden.

- **Louis Wittox**, 49 jaar, landbouwer, Begijnendijk, en zwager van Dioos.
Ik weet niets van bedreigingen of beloften gedaan voor de keus van Begijnendijk. Op Allerheiligen is **Henri Andries** in mijn herberg gekomen en zei dat hij kon fooien geven, dat hij zijn geld had getrokken van de **katholieken** en dat hij katholiek was, want hij was voor de partij die hem het meest betaalde.

Henri Andries, 45 jaar, landbouwer, Betekom.
"Ik weet niets van de kiezing van Begijnendijk, van beloften noch bedreigingen. Niemand heeft aan mij beloften of bedreigingen gedaan."
Na voorlezing heeft getuige loon gevraagd en heeft met ons en onze griffier getekend.

KAREL VAN AVONDT

- **Henri Peeters**, 45 jaar, herbergier, Begijnendijk, verklaart geen bloedverwante te zijn of niet in dienst van verdachte.
"Drie of vier dagen voor de verkiezingsdag van 29 oktober tussen 6 en 7 u. namiddag bevond **Carolus Van Avondt** zich in mijn herberg. Hij heeft gezegd dat in geval ik wilde thuis blijven van de keus, hij mij een ton bier zou geven, in geldwaarde of af te tappen. Daar ik niet luisterde is hij gegaan tot anderhalve ton. Dit gebeurde in tegenwoordigheid van mijn vrouw, van mijn zoon Karel en van mijn dochter Marie."

Getuige **Peeters** en verdachte **Van Avondt**, in tegenwoordigheid gesteld, volhardden in hun wederzijdse verklaringen.

- **August Vanderborght**, 28 jaar, bareelwachter te Aarschot. Omtrent 10 of 12 dagen voor verkiezingsdag, tussen 5 en 6 u. 's avonds, waren **Jan Van Goethem** en **Petrus Goovaerts** hier. Ze riepen me om mee naar de herberg van **weduwe Geeraerts** te gaan. Ik ben er naartoe gegaan en er is daar over de keus gesproken. Ik heb gezegd van niet naar de kiezing van Begijnendijk te gaan. Ze zegden me dat, indien ik thuis bleef, het wel zou geweest zijn, want dat het op geen 30, 40 of 50 fr. zou aangekomen hebben.

Vier of vijf dagen later is dezelfde **Van Goethem**, vergezeld van **burgemeester Van Rompuy**, mij komen vragen om mee te gaan tot in de herberg van **Mariën**, wat ik deed. Daar heeft de burgemeester me gezegd dat ik van de keus zou thuis gebleven zijn, dat ik wel geweest zou hebben, maar dat zij niets gaven voor de keus. Zij hebben wel mijn bier willen betalen, wat ik echter geweigerd heb.

Rosalie Thys, 57 (?) jaar, **weduwe Henri Geeraerts**, herbergierster te Aarschot. Ik heb op zekere namiddag in mijn herberg gezien **August Vanderborght**, **Jan Van Goethem** en **Petrus Govaerts**. Deze hebben met elkaar een gesprek gevoerd. Ik weet niet of ze samen zijn binnen gekomen. Enkele dagen later heeft **Vanderborght** me gezegd dat men hem geld had beloofd om naar Brussel te gaan.

Guillaume Geeraerts, 70 jaar, bijzondere veldwachter te Begijnendijk, weet niets van beloften of bedreigingen in verband met de verkiezingen. 's Zondags voor de keus in de herberg van de **weduwe Henri Geeraerts** komend heeft deze mij aangesproken en zei: "Het gaat er weer aardig aan toe met de keus te Begijnendijk. Gisteravond heeft **Petrus Goovaerts** aan **August Vanderborght** 40 fr. beloofd in geval hij zou gaan kiezen. Ik heb haar gevraagd of zij dit wel gehoord had want dat zoiets zeggen nogal grof was. De vrouw bevestigde: "Ja, ik heb dat gehoord!"

De twee getuigen **Guillielmus Geeraerts** en de **weduwe Henri Geeraerts**: de eerste heeft zijn verklaring bevestigd; de tweede herinnert zich van tegen de eerste gesproken te hebben maar niet juist meer wat ze toen heeft gezegd, en dat haar voorstaat van enkel gesproken te hebben over een som geld en over een reis naar Brugge.

Confrontatie **Vanderborght**, **weduwe Geeraerts** en verdachten **Van Goethem** en **Goovaerts**. Allen volharden.

- **Jan-Baptist Dioos**, 41 jaar, landbouwer-herbergier te Begijnendijk, en broer van **Jan Henri Dioos**. "De avond voor de keus is **burgemeester Van Rompuy** mij tegen gekomen tussen 5 en 6 uur 's avonds. Hij zei dat zo ik niet thuis bleef van de kiezing, mij het land van Mijnheer Charels van Aarschot zou worden ontnomen. Op mijn antwoord dat ik zou gaan kiezen voor wie ik wilde, heeft hij mij gezegd dat hij alsdan zou gezien hebben wat eruit kwam."

Confrontatie van getuigen **August Vanderborght** en **Jan-Baptist Dioos** met verdachte **Jacobus Van Rompuy**.

De eerste (**August Vanderborght**) bevestigt zijn verklaring, onder voorwaarde dat het de burgemeester **Van Rompuy** niét is geweest die hem zou gezegd hebben dat hij er goed zou mee varen als hij thuis zou blijven, maar wel **Van Goethem**, en dat het de burgemeester was die zijn drank had betaald. De burgemeester bevestigt dit. De tweede getuige (**Jan-Baptist Dioos**) volhardt in zijn verklaring; de burgemeester in de zijne.

- **Jan Serneels**, 42 jaar, herbergier te Begijnendijk. Weet niets van beloften of bedreigingen.

23/11/1878

Pro Justitia, in opdracht van 18/11

- **Jan Karel Van Avondt**, 21 jaar, agent verzekeringen L'Abeille, geboren te Betekom, wonende Begijnendijk.
"Ik heb aan niemand beloften gedaan of bedreigingen geuit voor de verkiezingen van 29/10. Ik heb aan niemand iets beloofd, ook niet aan **Henri Peeters**."
- **Jan Van Goethem**, 40 jaar, landbouwer en herbergier, Begijnendijk.
"Aan niemand, ook niet aan **August Vanderborcht** heb ik een belofte gedaan. Er is geen sprake van dat ik hem 30 fr. zou beloofd hebben zo hij niet zou gaan kiezen. Ik ben twee keer in de gevangenis geweest voor mishandelingen en voor overtreden van het politiereglement."
- **Jan Henri Dioos**, 44 jaar, bijzonder veldwachter der Hospiciën te Aarschot, geboren en wonende te Begijnendijk.
"Ik ben bij **Petrus Janssens** geweest en daar vertelde men mij: "Gij komt waarschijnlijk om mij het land van den hospice te doen laten liggen. Ik heb nu land genoeg van Boeckx en ben het met deze gaan zien. Ik heb niet gezegd dat ik orders had van de heren van den hospice. Ik heb niet gesproken van het land te laten liggen, noch dat hij er goed zou aan doen dat hij bij de kiezing thuis zou blijven. Er nog bijgevoegd dat **Rosalie Van Bael** daar tegenwoordig was."
- **Petrus Goovaerts**, 47 jaar, winkelier, geboren te Heist en wonende te Begijnendijk.
"Aan niemand, ook aan **Vanderborcht** niet. Ik ben in de herberg van de **weduwe Geeraerts** geweest met **Van Goethem** en **Vanderborcht**, maar 't is deze laatste die gezegd heeft dat men hem bij de kiezing ditmaal niet zou gezien hebben, en dat hij de laatste keer alles zelf had mogen betalen, in plaats dat men hem zou vrij gehouden hebben."
- **Jacobus Van Rompuy**, 46 jaar, burgemeester.
"Ik ben acht dagen voor de keus met **Van Goethem** in Aarschot geweest. **Van Goethem** heeft **Vanderborcht** uitgenodigd om mee tot bij Mariën te gaan van een glas te drinken. 't Is **Vanderborcht** die daar over in huis is begonnen. Ik heb daar geen beloften of bedreigingen gedaan. Zo het de oude baas uit het Roodhuis kan bevestigen. Ik ben de dag voor de kiezing **J.B. Dioos** tegengekomen en heb hem gevraagd of hij voor ons ook iets kon doen. Hij heeft geantwoord: Ik heb mijn woord gegeven, maar ik zal voor u ook iets doen. Verder is er niets gezegd."

Brief met verzoek van onderzoeksrechter

Vraag om:

- de hoedanigheid te onderzoeken van betichte **Cumps** en van **Lambert Verstreken**.
Spraken zij als afgevaardigden van een persoon die bedreigingen kon uitvoeren? Of namen zij tenminste deze houding aan; Als **Cumps** sprak van het werken .....?????
- te ondervragen als getuigen de vrouw van **Henri Peeters** en de zoon Karel en de dochter Marie (zie laatste getuige) en **Lambert Verstreken** (zie 5de getuige).

4/12/1878, 8 uur voormiddag

Pro Justitia Daels, opdracht van 30/11/1878

- **Joanna Maria Hermans, echtgenote van Jan Aerts**, 35 jaar, herbergierster.
"Toen **Cumps** met **Verstreken** bij ons is gekomen is hij het geweest die mij naar buiten heeft geroepen. Hij heeft mij niet over plantsoen gesproken; enkel over de verkiezing. Hij zei dat mijn man van de kiezing mocht thuis blijven, zoniet dat wij de bossen van de weduwe Smits zouden kwijt zijn en dat hij het werk zelf zou gedaan hebben.
Naar ik meen, kwam **Cumps** als meester of garde van de weduwe Smits en het werk waarvan sprake was het sleunen van de beplanting, van de bossen, iets wat mijn man normaal deed. Cumps voegde eraan toe dat ik zeker wel kon weten dat de **weduwe Smits**, die een zoon pastoor heeft, zeker niet graag zou hebben dat mijn man voor de liberalen zou kiezen. De bossen waarvan sprake en die wij zouden moeten laten liggen, waren bij ons in gebruik en de wed. Smits is er eigenaarster van. Ik was overtuigd dat Cumps zijn bedreiging ten uitvoer zou brengen, want hij of zijn vader zijn voorloper van de eigenaarster.

Lambert Verstreken, die met Cumps is binnengekomen, wist zeker van hetgeen zijn maat bij ons kwam doen. Hij heeft nochtans niets gezegd. Verstreken komt hier enkel met de kermis en als hij 's avonds zijn ronde doet in zijn functie van schepen, beampte van de politie. Ik twijfel geenszins of hij was meegekomen om de dreiging van Cumps kracht bij te zetten.

6/12/1878

Pro Justitia, vrederechter Daels, vraag van 3/12/1878

- **Jan Cumps**, 37 jaar
Een viertal weken voor de kiezing ben ik met **Verstreken** in de herberg van **Aerts** geweest. Het was de eerste keer dat ik in die herberg kwam. Ik ben achter gegaan om mijn gevoeg te doen en dan weer binnen gegaan, zonder met bazin **Joanna Hermans** te spreken. In de herberg heb ik met haar over plantsoen gepraat.

6/12/1878, 9 uur voormiddag

Pro Justitia, vrederechter Daels, opdracht rechter 3/12/1878

Feiten ten laste van Jan Cumps

- **Joanna Maria Hermans**, 35 jaar, echtgenote **Jan Aerts**, herbergierster, Begijnendijk.
Volhardt in de verklaring, gedaan op zaterdag 23/11.
Cumps heeft er nog bijgevoegd dat hijzelf het werk zou gedaan hebben.
- **Hermans** en betichte **Cumps** in tegenwoordigheid volharden.
- **Hermans** heeft aan **Cumps** gevraagd of hij niet wist dat hij gesproken had dat de familie Smits een pastoor had, en dat zij zeker niet zouden gewild hebben dat hij voor de liberalen zou kiezen. Getuige **Hermans** heeft eraan toegevoegd dat omtrent 14 dagen later, haar man naar de **weduwe Smits** is geweest en dat deze hem had geantwoord dat zij haar met de keus niet bemoeide. Getuige **Heremans** vraagt aan **Cumps** of hij niet weet dat hij in huis met **J.B. Dioos** gesproken heeft. Cumps heeft geantwoord dat Dioos gans dronken was, zo erg dat hij van zijn stoel viel.
- **Henri Viskens**, 57 jaar, landbouwer, metsers, Aarschot.
Zekere avond is burgemeester **Van Rompuy** met **Van Goethem** en **Vanderborcht** in de herberg van **Mariën** gekomen, waar ik woon. Ik denk dat ze over de verkiezingen spraken, maar ik ben er niet zeker van. Ik geloof dat ofwel **Van Goethem** ofwel de **burgemeester** de drank betaald hebben.

28/12/1878

Pro Justitia, vrederechter Daels, opdracht van 19/12/1878

- **Rosalia Opdebeeck, echtgenote Henri Peeters**, 53 jaar, herbergierster te Begijnendijk.
"De vrijdag of de zaterdag voor de keus van 29/10 was **Karel Van Avondt** bij ons in de herberg, sprekend met mijn man. Van Avondt vroeg of hij naar de keus kwam en mijn man antwoordde bevestigend. Wel, zei Van Avondt, gij zijt de laatste keer wel thuisgebleven! Als ge het weer doet, krijg je een ton bier. Mijn man bleef neen zeggen en toen bood hij tot anderhalve ton, in geldwaarde of af te tappen met het glas, eraan toevoegend dat in het laatste geval wij nog meer profijt zouden doen."
- **Maria Peeters**, 16 jaar, landbouwster.
Ik heb K. Van Avondt bij ons aan mijn vader horen vragen of hij naar de kiezing ging, enz. (zie vorige). Drie jaar terug was hij ook thuis gebleven. Mijn moeder kwam tussenbeide zeggende dat ze daarvoor niets aanvaardde, van niemand. Van Avondt heeft toen gezegd (zie vorige)"
- **Karel Peeters**, 13 jaar
Van Avondt vroeg: "Gij zult ons toch geen kwaad doen, niet waar?" waarop vader antwoordde: "Neen, die mij geen kwaad doen doe ik ook geen kwaad." (idem als vorige)
- **Lambert Verstreken**, 47 jaar, landbouwer en schepen
"Op zekere zondag voor de kiezing om 4 uur namiddag kwam **Cumps** achter mij aan en vroeg me of ik mee naar het dorp ging, want dat hij plantsoen van kastanjes moest hebben. Ik ging mee en we zijn samen in de herberg van **Jan Aerts** gegaan. Daar zat **Jan-Baptist Dioos**. **Cumps** is achter gegaan en ook **vrouw Aerts**. Ik weet niet of die twee elkaar teken hadden gedaan om naar achter te gaan. Ik geloof dat **Cumps** terug binnen is gekomen en de vrouw, daar heb ik niet zo op gelet.
Cumps heeft mij tevoren noch naderhand iets gezegd over wat hij gaan doen was. In de herbergruimte zelf is er niet over gesproken. Ik weet niets over werken die Cumps zou gezegd hebben niet te laten uitvoeren. Ik weet niets over die zaak."

28/2/1879

**Vraag parket bij het Hof van Beroep te Brussel, aan vrederechter:
enkele inlichtingen over de aard van de kiesstrijd die in Begijnendijk wordt gevoerd**

- Volgens gegevens van **Vanderborght**, **Van Goethem** en **Govaerts** zou hen geld beloofd zijn. Werd deze belofte gedaan door de twee beklaagden?
- Hoe is de moraliteit van **Vanderborght** en **J.B. Dioos**, de andere getuigen.
- Heeft deze aan de andere personen de bedreigingen die de **burgemeester** hem deed?
- Heeft hij geen 'aumonité' persoonlijk tegen deze functionaris?
- Ik vraag u van alle gegevens over te maken die u kunt verzamelen over deze zaak waarvan het onderzoek meer gedetailleerd dient te zijn.

7/3/1879

Brief vrederechter aan procureur-generaal in Aarschot

- Als antwoord op uw vraag van 28/2 vrees ik u niet helemaal te kunnen voldoen. Zoals u reeds hebt doen opmerken, het onderzoek zou meer in detail moeten gevoerd worden. Nochtans zult ge moeten erkennen dat de positie van de onderzoeksrechter moeilijk is, gezien hij getuigen voor zich krijgt die niets weten of niets willen weten, en dat deze positie nog moeilijker wordt gemaakt omdat deze rechter volledig ? is.
- Om de aard van de kiesstrijd goed te kunnen inschatten moet men beschikken over de geschriften, de programma's van de partijen die zich de macht betwisten. Hier niets van dat, het bestaat gewoon niet, zelfs een brieffragment waaruit men zou kunnen opmaken het karakter van de strijd.
- Ik ben van mening, het publiek gevoel en deze die de strijd karakteriseren zoals in de politieke aard ligt, de strijders hebben liberale en katholieke, en zoals bijna in alle gemeenten verdelen de kampen zich in twee kampen. De ene heeft het voor de onafhankelijkheid van de burgerlijke macht; de andere voor alle macht aan de kerk.
- Ik heb niet vernomen dat de strijd tegen de **burgemeester** een personenkwestie was. Ik denk niet dat hij onbekwaam zou zijn en aan karakter te ontbreken, of aan de waardigheid die een publiek functioneren moet kenmerken.
- Mijn gegevens over **J.B. Dioos** zijn gunstig. Hij is eerlijk met zijn mentaliteit laat niets te wensen. Hij is in geen geval gelijk aan **Vanderborght**. Deze was voor zijn huwelijk nu ongeveer zes maanden geleden, een drinker, lawaaimaker en twistziek man, maar zijn eerlijkheid is niet alleinte???
- Ik ontken indien **Dioos** aan andere personen heeft herhaald de bedreiging die de burgemeester hem deed.
- Indien hij het nuttig acht zal ik een bijkomend onderzoek verrichten.

10/4/1879

Pro Justitia op vraag van procureur-generaal beroepshof

- **Louis Luyten**, 69 jaar, gemeentelijk bestuurder, ontvanger weldadigheidsbureel en oud-gemeentesecretaris te Begijnendijk, functie die hij gedurende 37 jaar beoefende, tot in 1868. "De strijd die te Begijnendijk plaats had ging tussen de liberalen en de katholieken en werd recent aangepord door een rondstrooien van een petitie omtrent de schoolwet van 1842. Er wordt me gezegd dat deze petitie door de enen wel en door de anderen niet werd ondertekend.
Persoonlijk ken ik geen onrechtmatige daden die de **burgemeester, Dioos, Van Goethem** en anderen ten laste kunnen gelegd worden.
Op een dag met de burgemeester over de toekomstige kiesstrijd sprekende enkele dagen voor de verkiezingen, verweet hij me een voorloper te zijn van de partij die tegen hem was, eraan toevoegend dat ik niet mocht ontkennen dat hij me jaarlijks moest ? van meer dan 800 fr. Ik weet niet of er een persoonlijke vete bestond, waarom dan ook, tegen de burgemeester. Dat kon nochtans, want men beschuldigde hem politierondes te doen tegen de tegenstrever en de herbergen ongemoeid te laten na het sluitingsuur, waar het eigenaars betrof van zijn kant. Ik weet daar zelf niets van.

Ik heb hierboven gezegd dat de burgemeester me een vermaning gaf enkele dagen voor verkiezingsdag. Ik vergiste me, het feit deed zich voor enkele dagen na de verkiezingen van 1875. Deze bedreiging heeft hij ten uitvoer gebracht. Sinds toen heeft hij me aanleiding gegeven jaarlijks een vrij gevoelige schade..."

- **Guillaume Geeraerts**, 71 jaar, landbouwer, Begijnendijk, verklaart niet in dienst van de burgemeester en consorten te zijn.
De zondag van de keus in oktober in de herberg van **weduwe Geeraerts** te Aarschot zijnde, heeft deze vrouw me gezegd dat het, gelijk alweer te Begijnendijk, hevig was en dat zij gisterenavond door **Goovaerts** aan **Vanderborcht** 50 fr. had horen beloven in geval hij naar de kiezing wilde gaan. Hij heeft erbij gevoegd dat zij het wel gehoord had.
Ik heb niet horen spreken van **Van Goethem**.

Vrijdagavond tevoren is de **burgemeester** bij mij in huis gekomen. Hij heeft mij gevraagd welke mijn voornemens waren voor de keus en of ik voor hem zou gekozen hebben. Ik heb hem geantwoord: "Burgemeester, dat zal ik morgen weten". Hij heeft mij daarop geantwoord: "Gij hebt het mij nochtans beloofd". Waarop ik nog zei: "Burgemeester, dit is niet waar, want indien ik het beloofd had zou ik het doen". Hij dan weer: "Weet gij niet dat ik u al een plezier heb gedaan?" Ik heb geantwoord: "Neen, dat weet ik niet. Ik geloof niet u ooit van doen gehad te hebben". Hij weer: "Ik zal u nooit nog iets vragen, en gij moet mij ook nooit nog iets vragen, al bleef ik nog 80 jaar burgemeester!"

Na voorlezing heeft getuige loon gevraagd, met ons en onze griffier getekend, erbij voegend dat in zijn huis tegenwoordig waren zijn dochter **Maria Geeraerts, Jan Sempels** en zijn thans overleden vrouw **Elisabeth Peeters**.

- **August Vanderborcht**, 29 jaar, landbouwer te Aarschot.
"Zoals ik reeds verklaarde, ben ik geroepen geweest door **Geeraerts** en **Van Goethem** bij de **weduwe Geeraerts** om te drinken. Daar heeft **Goovaerts** mij geld aangeboden om te Begijnendijk voor de burgemeester en consorten te gaan kiezen. Hij heeft 30 fr. geboden en is gegaan tot 50 fr. **Van Goethem** die erbij was heeft gezegd dat het goed was. Ik heb hem gezegd dat ik naar de keus zou komen, maar dat ik niet zou laten kennen voor wie ik zou kiezen.

De zondag van de derde kiezing van Begijnendijk (ttz. de derde na die van 29 oktober 1878 deze inbegrepen) in de herberg van **Jan-Baptist De Roover** te Begijnendijk, tussen 5 en 6 uur 's avonds heeft **Lambert Verstreken** mij gezegd in de achterplaats waar hij mij geroepen had, dat in geval ik naar de aanstaande kiezing wilde komen en er een biljet insteken met een vuil kruiske, ik de zondag daarna of later 40 fr. bij hem mocht komen halen. Hij heeft mij een halve frank in de hand gestopt, zeggend: "Ga naar huis langs de Roogaarde en drinkt daarvan in de Liter te Aarschot een glas bier."

Na voorlezing heeft getuige volhard, loon gevraagd en verklaart niet te kunnen schrijven noch tekenen, eraan toevoegend dat de baas **J.B. De Roover** hem op de schouder heeft geklopt om hem in die achterplaats te doen gaan en dat daar tegenwoordig waren **E.?? Vercammen**, twee bloedverwanten van de burgemeester.

- **Theofiel Luyten**, 30 jaar, gemeentesecretaris en koster te Begijnendijk.
"Jan Steurs heeft aan mij en aan **Francis Frederickx** gezegd, ik geloof voor de keus van 29 oktober, dat burgemeester **Van Rompuy** bij zijn vrouw was gekomen en haar gezegd had dat in geval haar man voor hem en zijn partij niet wilde kiezen, hij zou gemaakt hebben dat de onkosten van het kiesproces dat hij gehad had in het Hof van Beroep dat die kosten ten laste van Steurs zouden vallen.
De kiesworsteling te Begijnendijk is een politieke worsteling. Zij is ontstaan met de benoeming van de burgemeester: die gebeurde acht dagen voor de kiesvergadering vier jaar geleden, toen hij mocht herkozen worden en dat heeft men hier beschouwd als een druk op de verkiezing.
Gedurende de kiezing hebben de twee groepen de straten doorkruist met plakkatens. Nu heeft men in onze gemeente een petitie tegen het ontwerp der wet tot hervorming van het lager onderwijs rond gedragen. Naar ik vernomen heb is deze getekend geweest door hen die onder het spandoek van de katholieken gingen, en niet door hen die onder dat van de liberalen stapten.
De moraliteit van **J.B. Dioos** is zeer goed en die van **August Vanderborght**, die voortijds de dranken beminde, is ook goed."

Francis Frederickx, 32 jaar, landbouwer.

"Jan Steurs heeft aan mij en aan **Theofiel Luyten** gezegd dat de **burgemeester** bij zijn vrouw was geweest en dat hij haar gevraagd had dat in geval haar man voor de partij van de burgemeester niet zou kiezen, hij zou gemaakt hebben dat hij de kosten van het kiesproces dat in het Hof van Beroep was, zou moeten betalen."

Melanie Vervloesem, 29 jaar, huishoudster, **echtgenote Jan Steurs**.

"Vrijdag voor de kiezing van 29/10 's avonds is de **burgemeester** bij mij gekomen (zie vorige)... en bleef meedoen met de tegenstander, hij ons de 140 fr. kosten zou laten betalen voor het kiesproces dat wij hadden. Hij heeft me aangeraden zulks meermaals aan mijn man te zeggen." (kan niet schrijven of tekenen)."

Norbert Michiels, 64 jaar, geboren te Antwerpen (bestedeling), wonende Begijnendijk.

"Twee of drie dagen voor de kiezing van 29/10 's avonds rond half negen is de **burgemeester** in het huis van **Steurs** gekomen waar ik woon. Hij heeft de vrouw gezegd dat in geval haar man bij de liberalen bleef en niet voor de katholieken zou kiezen, hij hem 140 fr. zou doen betalen voor het proces dat er geweest was om hem kiezer te maken. Hij zei er bij dat, in geval hij de som niet onmiddellijk betaalde, deze zou kunnen verhoogd worden tot 200 fr."

- **Antoon Aerts**, 55 jaar, landbouwer, Begijnendijk
"Twee dagen voor de kiezing van 29/10 is **J.B. Van Goethem** in mijn herberg gekomen en me gevraagd wat ik met de keus van plan was en of ik wist dat ik met de heer Fontaine te stellen had van wie ik land in huur heb, en dat ik mocht weten wat ik te doen had. Ik heb geantwoord dat ik niet naar de kiezing ging en dat ik mijn gedacht deed. Hij is toen weggegaan zeggend : "Dan zult ge zien wat er zal van komen !"
Ook **J.B. Verschooren** heeft dat gehoord.

12/4/1879

Pro Justitia, op vraag van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep van 2/4/1879

- **Maria Geeraerts**, 38 jaar, naaister, Begijnendijk.
"Zekere avond voor de kiezing is burgemeester **Van Rompuy** thuis binnen gekomen. Hij heeft aan mijn vader gevraagd of hij zou doen wat hij hem beloofd had. Vader antwoordde: "Ik heb u niets beloofd!". "Jawel" zei de burgemeester, gij hebt me beloofd om voor ons te kiezen!" "Dat heb ik niet beloofd" repliceerde mijn vader. De burgemeester zei dan aan vader dat hij hem al een plezier had gedaan en ook dat hij hem nooit nog iets zou gevraagd hebben, zelfs al zou hij nog 80 jaar burgemeester zijn. Ik weet niet....."
- **Emmanuel Vercammen**, 68 jaar, landbouwer, Begijnendijk.
"Ik kom vaak in de herberg van **De Roover** te Begijnendijk met de **burgemeester, Verstreken, de andere Van Rompuy** en anderen. Ik weet niet of ik de zondag voor de derde kiezing daar geweest ben of met wie ik er geweest ben. Het is me onmogelijk die personen te noemen. Ik weet niet of **August Vanderborght** daar geweest is. Mogelijk wel, maar ik kan niets met zekerheid zeggen.
Ik heb niet gezien dat **Vanderborght** met **Verstreken** in de kamer is gegaan. Dit is ook mogelijk. Ik weet niet dat **Verstreken** aan **Vanderborght** zou gezegd hebben dat hij langs de Roogaarden nog naar huis gaan. Dit is ook mogelijk. Als men in een kleine hoek zit en geen acht neemt is het moeilijk om zich iets te herinneren." (kan niet schrijven)

Ondergetekende, griffier van de rechtbank van eerste aanleg te Leuven, verzekert dat na gedane opzoekingen, er tot op heden geen veroordeling werd uitgesproken door de rechtbank ten laste van :

- **Dioos Jean Henri**, ° Begijnendijk 30/4/1833, gemeenteontvanger Begijnendijk, bijzonder opzichter hospices Aarschot. 3 kinderen.
- **Van Avondt Jan Karel**, ° Betekom 3/2/1857, winkelier, verzekeringsagent te Begijnendijk. Geen kinderen. Geen bestaansmiddelen
- **Govaerts Petrus**, 47 jaar, ° Heist 26/5/31, herbergier-winkelier te Begijnendijk. 6 kinderen
- **Van Rompuy Jaak**, ° Begijnendijk 9/9/32, burgemeester. 7 kinderen.
- **Cumps Jean**, ° Rotselaar 12/3/41, bijzondere wachter te Begijnendijk. 6 kinderen. Kan lezen noch schrijven. Geen middelen.
- **Van Goethem Jan-Baptist**, ° Begijnendijk 8/8/1837, landbouwer en bakker, Begijnendijk. 5 kinderen.

Opgevraagd door onderzoeksrechter Beeckman te Leuven op 10/2/1879.

1879

Pro Justitia, in opdracht van de procureur

Ons naar Betekom begeven in de woonst van:

- **Bernardine Van Herck, weduwe van Jan Frans Smits**, 65 jaar, beheerster van eigendommen.
Na haar lezing van de feiten gegeven te hebben antwoordde ze als volgt:
"**Jan Cumps** is niet in mijn dienst als boswachter. Ik heb geen boswachter, ik heb enkel **Jan Aerts** die toezicht heeft op mijn bossen en er een weinig van in huur heeft.
Ik weet niet dat ik aan **Jan Cumps** bevel zou gegeven hebben om Aerts iets van mijn bossen te zeggen. Ik geloof dat niet, want ik weet zelfs niet dat ik Jan Cumps gezien heb. Deze komt hier niet, maar zijn vader komt hier nogal eens. Ik weet dat **Jan Aerts** bij mij is geweest, naar ik meen om te komen vragen of het waar was dat hij de bossen moest laten liggen, omdat zulks gezegd werd. Ik heb hem geantwoord dat daar niets van aan was en ik bij de keus niet tussen kwam. Aerts heeft de bossen nog altijd in huur."

1/5/1879

Arrest: verwijzing naar assisenhof van Cumps & Van Avondt

Jan Cumps, 37 jaar, bijzondere wachter, geboren te Rotselaar, wonende Begijnendijk. Door een aanklacht, tezeldertijd gericht aan de minister van justitie en aan de procureur des konings te Leuven, gaf de h. **Jozef Medard De Haes**, molenaar te Begijnendijk, gemeente van het kanton Aarschot, kennis aan de overheid van verschillende daden van druk en omkoping, welke op de kiezers dezer gemeente zouden uitgeoefend zijn, ter gelegenheid van de gemeenteverkiezingen van 29/10/1878. Er werd een onderzoek ingesteld wat geleid heeft tot het verwijzen van betichte **Cumps** naar het Hof van Assisen. Idem voor **Jan Karel Van Avondt**, 22 jaar, verzekeringsagent, geb. Betekom en wonende Begijnendijk.

Jan Aerts, herbergier te Begijnendijk, heeft in huur van mevr. **Weduwe Smits** een bos en hij is gewoonlijk gelast met het vervoer van het hout, dat voortkomt uit het onderhoud van de bossen van deze dame. Een maand ongeveer voor de gemeenteverkiezingen, waaraan Aerts moest deelnemen, kwam **Jan Cumps**, wachter of tenminste zaakwaarnemer van mevr. Smits tot bij Aerts. Hij was vergezeld door schepenen **Verstreken**, een der kandidaten voor de aanstaande verkiezingen. Daar aangekomen riep Cumps de **vrouw Aerts** naar buiten en sprak haar over de verkiezingen: "Uw man, zegde hij haar, zal zich moeten onthouden om te gaan kiezen, zoniet zal hem het bos, dat hij van mevrouw Smits in huur heeft, onttrokken worden, alsook het werk dat men hem in de bossen van deze juffrouw laat verrichten. Gij kunt wel voelen dat mevrouw Smits, van wie een zoon geestelijke is, niet graag ziet dat uw man voor de liberalen stemt."

Vrouw Aerts deelde deze dreiging dadelijk mee aan haar man. Deze werd ongerust over zijn nabije toekomst en ging bij de **weduwe Smits** horen wat zij daarvan dacht. Deze gaf hem tot antwoord dat ze zich niet met kiesverrichtingen wenste te bemoeien.

Cumps logenstraft hardnekkig dat hij dat aan vrouw Aerts heeft gezegd. Hij bekent bij haar uit de herberg te zijn gekomen, waar hij met Verstreken was naar toe gegaan, maar loochent, buiten de herberg en in afwezigheid van getuigen, met vrouw Aerts gesproken te hebben. In tegenwoordigheid van deze laatste – zo zegt hij – werd er nooit over verkiezingen gesproken. In tegenwoordigheid der bevestigingen van de echtgenoten Aerts kan men de verdediging van Cumps niet aanvaarden. Het gezegde van de echtgenoten Aerts wordt overigens bevestigd door de omstandigheid dat Aerts zich tot de weduwe Smits vervoegd heeft.

Bijgevolg wordt Cumps beschuldigd om te Begijnendijk, op het einde van september of in het begin van oktober 1878, **bedreigingen** te hebben aangewend tegen Jan Aerts of deze te hebben doen vrezen zijn persoon, zijn huisgezin of eigen vermogen aan een nadeel bloot te stellen, ten einde hem over te halen aan de ....

Drie of vier dagen voor 29 oktober ontving herbergier **Peeters**, kiezer te Begijnendijk, het bezoek van **Van Avondt**. Deze zoon van een gemeenteraadslid zegde tot Peeters dat, als hij er in toestemde om niet te gaan kiezen, hij hem een ton bier zou gegeven hebben, dat hij hem de waarde daarvan in geld zou uitbetaald hebben, ofwel hem zou toestaan het voor eigen rekening te vertappen. Daar Peeters op dit voorstel weigerde in te gaan, verhoogde Van Avondt zijn bod tot anderhalve ton.

Over deze poging tot omkoping ondervraagd, loochent Van Avondt stellig aan iemand dergelijke belofte gedaan te hebben en met Peeters over zoiets nooit te hebben gesproken. Hij volhardt in deze ontkenning als hij in tegenwoordigheid van Peeters wordt gesteld. Het is moeilijk aan dit gezegde geloof te hechten, bij het aanhoren van een zo standvastige bewering van Peeters. Ze werden trouwens onder eed gedaan en ondersteund door de getuigenis van mevr. Peeters en van hun dochter en zoon, alle drie tegenwoordig toen Van Avondt zich schuldig maakte aan **poging tot omkoping**, waarvoor hij zich te verantwoorden heeft.

Bijgevolg wordt voornoemde Jan Karel Van Avondt beschuldigd om te Begijnendijk, in oktober 1878 aan Hendrik Peeters te hebben aangeboden hetzij geld, hetzij waarden of hoedanige voordelen, onder voorwaarde van te verkrijgen dat deze kiezer aan de gemeenteverkiezingen te Begijnendijk op 29/10/78 geen deel zou nemen.

Waarover het assisenhof der provincie Brabant zal te verordenen hebben.
Brussel 5/5/79.